

Internkontroll

Kontrollutvalg Fjell – Dagsamling
8.september 2021

v/Kommunedirektør Ole Bjørn Moen –
Oppdal kommune

Nye bestemmelser

- Nye bestemmelser om internkontroll i kommuneloven trådte i kraft 1.1.2021.

Kommuneloven – Syvende del. Egenkontroll

§ 25-1. Internkontroll i kommunen og fylkeskommunen

Kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges. **Kommunedirektøren** i kommunen og fylkeskommunen **er ansvarlig for internkontrollen**.

Internkontrollen skal være systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Ved internkontroll etter denne paragrafen skal kommunedirektøren

- a) utarbeide en beskrivelse av virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering
- b) ha nødvendige rutiner og prosedyrer
- c) avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik
- d) dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig
- e) evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.

§ 25-2.

Rapportering til kommunestyret og fylkestinget om internkontroll og statlig tilsyn

Kommunedirektøren skal rapportere til kommunestyret og fylkestinget om internkontroll og om resultater fra statlig tilsyn minst én gang i året

Internkontroll for arkivarbeid

Revidert forskrift fra 01.01.2018

Regi av IKA Trøndelag

ROS-analyse i kommunene

- Ifølge bestemmelsene i kommuneloven skal kommunedirektøren blant annet ha nødvendige rutiner og prosedyrer
- Avdekke og følge opp avvik
- Avdekke risiko for avvik

- Kommunedirektøren skal årlig rapportere til kommunestyre om internkontroll og resultater fra statlig tilsyn
- Kommunedirektøren i Oppdal vil rapportere om internkontrollen i tertial og årsmelding
- Rådgiver Frøydis Lindstrøm er delegert utførelsen av rapporteringen

Skjerpet lovverk i ny kommunelov

- Dette krever et helhetlig internkontrollsystem i kommunenorge
- Oppdal har valgt Compilo som nytt kvalitetssystem – Erstatte dagens KF kvalitet
- Det er inngått et samarbeid mellom Oppdal kommune, KS Konsulent og Campilo

KS sin veileder

- KS har utarbeidet en veileder «Orden i eget hus»
- <https://www.ks.no/link/bb26f349bfba413abd465621fc61f4d5.aspx>.
- Compilo skal utvikle et overordnet system for kommunedirektører «Dashbord»
- Dette gir kommunedirektøren oversikt over kommunens internkontroll der fagsystemene er integrert
- «Dashbordet» gir rapporteringsmuligheter
- Dette «systemet» må forankres og bygges opp fra bunnen av

Internkontroll, Egenkontroll og Kvalitet

Lovverk

Sammenheng

Metode

Kommuneloven § 25-1 lyder:

Kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges.

Internkontroll

Internkontroll er å sikre at vi gjør det vi er pålagt via lover og interne bestemmelser. Vi er avhengig av medarbeidernes erfaring og kunnskap for å lykkes. Godt internkontrollarbeid gir tillit og trygghet for både ledere og medarbeidere.

Egenkontroll

Egenkontroll er den samlede kontrollen vi fører med egen virksomhet. Den skal bidra til at kommunestyrets politikk blir gjennomført, at innbyggerne får de tjenestene de har krav på, at andre lovpålagte plikter blir ivaretatt og at ressursene forvaltes på en effektiv måte.

Sammenheng

Lovkrav
Kommuneloven
Særlover

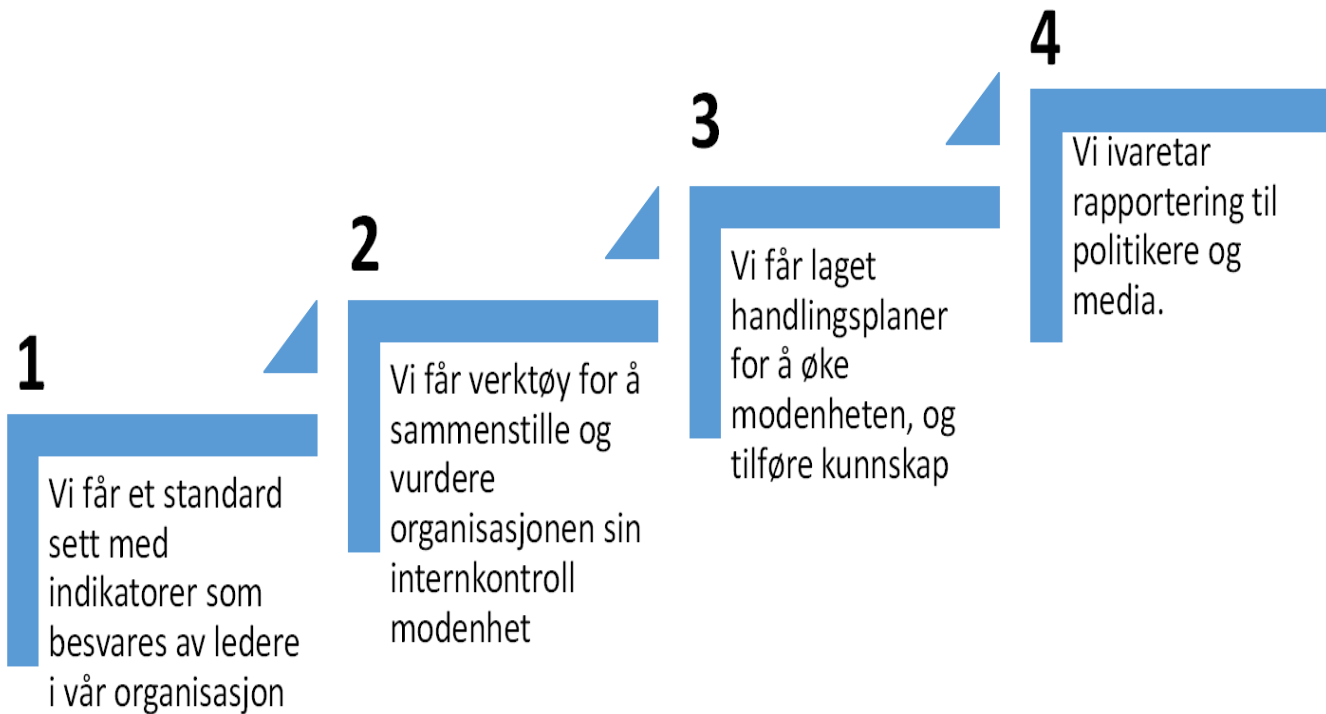
Orden i egen hus
KS tilrådingar

Internkontroll &
Egenkontroll
Compilo

Metod&
Ledelse
I egen kommune

Metode

- Indikator basert vurdering av organisasjonens internkontroll

Skjerpet internkontroll gir konsekvenser

- Kommunal Rapport 21.januar 2021
- Tana kommune
- Kommunal medarbeider er siktet for grov økonomisk utroskap. Kommunedirektøren måtte gå!

Skjerpet internkontroll

Nye regler om internkontroll gir kommunedirektøren større **ANSVAR** for at kommunen drives skikkelig. I Askøy ble kontrollrutinene skjerpet etter bakterier i drikkevannet.

Halvannet år etter bakterieutbruddet i høydebassenget i Askøy kommune har det skjedd store endringer i vann- og avløpsavdelingen.

Avdelingen har fått flere ansatte. Den har etablert tettere kontakt med kommunens informasjonsavdeling, som informerer innbyggerne via alle tilgjengelige kanaler. Kravene til dokumentasjon er skjerpet inn. Alle hendelser skal dokumenteres, og hvilke tiltak som iverksettes i etterkant.

- Vi har jobbet mye med risiko- og sårbarhetsanalyser og risikovurderinger. Vi begynte å arbeide mer systematisk med dette, og stiller større krav til tyngd og gjennomgang. Det er lett å gjøre en slik analyse, legge den i en skuff og så ruller verden videre, sier teknisk sjef Arstein Øvsthus.

Han er helt sikker på at vann- og avløpsavdelingen har betydelig bedre kontroll nå.

-Ja, definitivt. Både som følge av de tiltakene vi har gjort, enkeltvis og til sammen, men også fordi vi har vært gjennom en slik hendelse. Det gjør noe med hele organisasjonen å se hvor galt det kan gå, og hvilke konsekvenser det kan få, sier Øvsthus.

Ennå er ikke prosessen avsluttet. Sintef jobber stadig med å granse hendelsen på oppdrag fra politikerne i Askøy.

Stik er de nye reglene

Ved nyttår trådte kommunelovens bestemmelser om internkontroll i kraft. De er langt mer detaljerte enn i den gamle kommuneloven.

Den nye kommuneloven slår fast at kommunen skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet, og at det er kommunedirektøren som har ansvaret. Målet med internkontrollen er å sikre at lover og forskrifter følges.

Internkontrollen omfatter alt som er innenfor ansvarsområdet til kommunedirektøren. Nytt er også punktet om at kommunedirektøren skal rapportere til kommunestyret og fylkestinget om internkontroll og om resultater fra statlig tilsyn minst én gang i året.

Bedre forankring

- God internkontroll hos kommunedirektøren er viktig for den totale egenkontrollen. Når kommunedirektøren nå har fått det fulle og hele ansvaret for internkontrollen, blir den forankret i kommunaledelsen i mye større grad enn før. Politisk ledelse blir også koblet til gjennom årlig

NYE KRAV TIL INTERNKONTROLL

◆ De nye bestemmelsene om internkontroll i kommuneloven trådte i kraft 1.1. 2021.

◆ Kommuner og fylkeskommuner skal ha internkontroll med administrasjonens virksomhet for å sikre at lover og forskrifter følges.

◆ Kommunedirektøren i kommunen og fylkeskommunen er ansvarlig for internkontrollen.

◆ Kontrollen skal være

systematisk og tilpasses virksomhetens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

◆ Følge bestemmelsene skal kommunedirektøren blant annet ha nødvendige rutiner og prosedyrer, samt avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik.

◆ Kommunedirektøren skal årlig rapportere til kommunestyret/fylkestinget om internkontroll og resultater fra statlig tilsyn.

Trond Are Anti kjenner på ansvaret som midlertidig rådmann i Tana kommune. FOTO: ALF HELGE JENSEN, FINNMARKEN

rapportering fra kommunedirektøren, sier generalsekretær Anne-Karin F. Pettersen i Forum for kontroll og tilsyn.

Forum for Kontroll og Tilsyns formål er å være en møte- og kompetanseplass for mennesker som arbeider med kontroll og tilsynsfunksjon i kommuner, Saminget og fylkeskommuner.

- Politisk behandling og diskusjon rundt rapporter om internkontroll gir håp om at de folkevalgte kan ta styringsrollen mer på alvor. Kontrollutvalget bør gå foran med et godt eksempel og følge med på og være interessert i kommunedirektørens rapportering om internkontrollen, sier Pettersen.

Dette er KS' råd

For å hjelpe kommunedirektørene på vei har KS utarbeidet film, informasjonsmaterieil og veilederen «Orden i eget hus». Basert på tidligere rapporter, erfaringer og tilbakemelding fra kommunedirektører er dette KS' tre viktigste råd til kommuner og fylkeskommuner som vil forbedre sin internkontroll.

- Mer formalisert internkontroll
- Mer risikobasert internkontroll
- Bedre sammenheng mellom internkontroll og øvrig ledelse og styring

Skjerping i Tana

I november ble en betrodde kom-

munal leder i Tana siklet for grov økonomisk utroskap for 5 millioner kroner. Summen er senere økt til 20 millioner kroner, og ytterligere én er siklet.

Samme dag som kommunedirektørens ansvar for internkontroll ble skjerpet i kommuneloven, tiltrådte Trond Are Anti som midlertidig rådmann i Tana.

Ved hjelp av blant annet bedre internkontroll, skal Anti sørge for at finmarkskommunen ikke opplever noe lignende igjen.

Så har kommunen lagt inn en ekstra sjekk før alle utbetalinger.

Den siktede lederen skal i en årrekke ha både attestert og avvist fiktive fakturaer til flere selskaper. I oktober advarte Revisjonsselskapet KomRev Nord om at Tanas praksis åpnet for at én og samme person både kunne anvise og attestere fakturaer.

- Det ble opprettet en arbeidsgruppe som gikk gjennom rutinene, internkontrollen og praksis i forhold til attestasjon og anvist. Det har vært en sving ved at det har vært mulig for en person å attestere og anvise fakturaer. Rutinen om at det skal være en attestant og en anvister er nå innskjerpet, sier Anti.

Han sier at det er satt inn en tredje kontrollfunksjon ved at økonomiavdelingen godkjenner og anvister til utbetaling i bank. Den sjekker også at de som attesterte, gjør det innenfor relevant ansvarsområde.

I tillegg har kommunen kjøpt programvare som kontrollerer leverandørbetalinger og som varsler om dobbeltbetalinger, avvikende transaksjoner, risiko-leverandører og andre avvik.

Han har bare hatt stillingen i én uke når Kommunal Rapport ringer. Anti sier at ryddeprosessen startet med en gang bedraget ble oppdaget - lenge før han inntok rådmannskontoret.

- Det er jo kommunedirektørens overordnede ansvar. Vi har i alle fall innskjerpet kravet om å følge reglementet for anvist og satt inn de tiltakene vi mener er nødvendige, sier Anti.

Han føler seg trygg på at det ikke skjer igjen. - Når vi i tillegg har fått de ekstra kontrollfunksjonene på plass, som går inn og sjekker hver eneste faktura før utbetaling, så føler jeg meg veldig trygg, sier Anti.

Dømt for korrupsjon

Sommeren 2019 ble en byggesaksbehandler i tidligere Drammen kommune dømt til fem og et halvt års fengsel for korrupsjon og dokumentfalsk. Hun ble funnet skyldig i å ha tatt imot bestikkelser for å godkjenne byggesøknader. I etterkant startet økonomisk utroskap for 5 millioner kroner. Summen er senere økt til 20 millioner kroner, og ytterligere én er siklet.

Samme dag som kommunedirektørens ansvar for internkontroll ble skjerpet i kommuneloven, tiltrådte Trond Are Anti som midlertidig rådmann i Tana.

Ved hjelp av blant annet bedre internkontroll, skal Anti sørge for at finmarkskommunen ikke opplever noe lignende igjen.

Så har kommunen lagt inn en ekstra sjekk før alle utbetalinger. Den siktede lederen skal i en årrekke ha både attestert og avvist fiktive fakturaer til flere selskaper. I oktober advarte Revisjonsselskapet KomRev Nord om at Tanas praksis åpnet for at én og samme person både kunne anvise og attestere fakturaer.

Han sier at det er satt inn en tredje kontrollfunksjon ved at økonomiavdelingen godkjenner og anvister til utbetaling i bank. Den sjekker også at de som attesterte, gjør det innenfor relevant ansvarsområde.

Rådmannen ble fjernet

De siktede kjenner hverandre godt, og til politiet har de forklart at det «åpnet seg en mulighet» som de valgte å utnytte. I minst ni år har den økonomiske svindelen av Tana kommune pågått uten at noen internkontroll har klart å fange det opp. Dette førte til at kommunestyret mistet tilliten til daværende rådmann Jørn Aslaksen. I desember ble rådmannen fjernet på dagen.

– Det var en tung og enstemmig avgjørelse, uttalte ordfører Helga Pedersen (Ap) til Kommunal Rapport.

Politiet regner med å overlevere saken til statsadvokaten i løpet høsten for videre påtaleavgjørelse.

› PUBLISERT 11.08.2021 15:53

Kommunal leder siktet for grov korrupsjon: Skal ha puttet flere millioner kroner i egen lomme

Rådmannen ble fjernet

De siktede kjenner hverandre godt, og til politiet har de forklart at det «åpnet seg en mulighet» som de valgte å utnytte. I minst ni år har den økonomiske svindelen av Tana kommune pågått uten at noen internkontroll har klart å fange det opp. Dette førte til at kommunestyret mistet tilliten til daværende rådmann Jørn Aslaksen. I desember ble rådmannen fjernet på dagen.

- Det var en tung og enstemmig avgjørelse, uttalte ordfører Helga Pedersen (Ap) til Kommunal Rapport.

Politiet regner med å overlevere saken til statsadvokaten i løpet høsten for videre påtaleavgjørelse.

Eksternkontroll – Kommuneloven kapittel 30

Statlig tilsyn

§ 30-2 Lovlighetskontroll

§ 30-6 Samordning av statlige tilsynsmyndigheter

Statsforvalteren samordner planlagte statlige tilsynsaktiviteter overfor kommunen

Kontrollutvalg og revisjon

Kommuneloven

§ 23-1 Kontrollutvalget

§24-2 Revisors ansvar og myndighet

§24-4 Revisors uavhengighet og vandel

§ 9 Forskrift om kontrollutvalg og revisjon

Veien videre i Oppdal kommune?

- Compilo – Nytt kvalitetssystem – Erstatte dagens KF Kvalitetssystem
- Integrering av IK-Bygg i Compilo?
- Ledersamling 9.-10.sept 2021 med Compilo og KS Konsulent
- Rapporterer i 2.tertial 2021

- Takk for oppmerksomheten!

